

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ BAĞIMLILIĞININ
ETKİLERİNİN İNCELENEREK OLASI ZARARLARININ
BERTARAF EDİLMESİ VE BU TEKNOLOJİLERİN
KONTROLLÜ KULLANIMININ SAĞLANMASI İÇİN
YAPILMASI GEREKENLERİN SAPTANMASI
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU
(10 / 38, 466, 494, 536, 978, 983, 984)
TUTANAK DERGİSİ**

**9'uncu Toplantı
17 Temmuz 2019 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Nabi Avcı'nın, Komisyonun bugünkü gündemi katılımcıların sunum yaparken dikkat etmeleri gereken usule ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Burcu Yılmaz'ın, ülkemizde bilişim teknolojilerindeki dönüşüme nasıl başlandığı, “dijital mahkûm” nitelendirilmesine nasıl geldiği, dünyada neler olduğu ve çözüme dair neler yapılabileceği hakkında sunumu

2.- Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Betül

Ulukol'un, bilişim ortamında karşılaşılan bağımlılıklar, risk faktörleri, yasal düzenlemede Güney Kore örneği ve diğer öneriler hakkında sunumu

**BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ BAĞIMLILIĞININ ETKİLERİNİN İNCELENEREK OLASI
ZARARLARININ BERTARAF EDİLMESİ VE BU TEKNOLOJİLERİN KONTROLLÜ
KULLANIMININ SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN SAPTANMASI
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10 / 38, 466, 494, 536, 978, 983, 984)

9’uncu Toplantı

17 Temmuz 2019 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 13.36’da açıldı.

Komisyon Başkanı Nabi Avcı, Komisyonun bugünkü gündemi ile katılımcıların sunum yaparken dikkat etmeleri gereken usule ilişkin bir açıklama yaptı.

Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Burcu Yılmaz tarafından, ülkemizde bilişim teknolojilerindeki dönüşüme nasıl başlandığı, “dijital mahkûm” nitelendirilmesine nasıl gelindiği, dünyada neler olduğu ve çözüme dair neler yapılabileceği,

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Betül Ulukol tarafından, bilişim ortamında karşılaşılan bağımlılıklar, risk faktörleri, yasal düzenlemede Güney Kore örneği ve diğer öneriler,

Hakkında bir sumun yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 15.16’da toplantıya son verildi.

17 Temmuz 2019 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.36

BAŞKAN: Nabi AVCI (Eskişehir)

BAŞKAN VEKİLİ: Ahmet SORGUN (Konya)

SÖZCÜ: İsmail KAYA (Osmaniye)

KÂTİP: Ahmet ZENBİLCİ (Adana)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun 10’uncu toplantısını açıyorum.

Toplantı mevcudumuz vardır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Nabi Avcı’nın, Komisyonun bugünkü gündemi katılımcıların sunum yaparken dikkat etmeleri gereken usule ilişkin açıklaması

BAŞKAN - Önce değerli üyelerimize çok teşekkür ediyorum.

Ayrıca, bugün uzmanlık alanlarıyla ilgili deneyimlerini bizimle paylaşacak olan Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneğinden Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Burcu Yılmaz, Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi Bilişim Teknolojileri Öğretmeni Esra Kıdıman Demirhan ve Ahmet Yesevi Ortaokulu Bilişim Teknolojileri Öğretmeni Serhat Kağan Şahin bizimle birlikte olacaklar. İlk sunumu Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği yapacak. Daha sonra Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dâhilî Tıp Bilimleri bölümünden Profesör Doktor Betül Ulukol Hocamız da bizimle deneyimlerini paylaşacak.

Ben her toplantı açılışında değerli konuklarımıza kısa bir hatırlatmada bulunuyorum. Biraz önce söylediğim gibi, bu, bizim 10’uncu toplantımız. Dolayısıyla, değerli sunucularımızdan mümkün olduğu kadar Komisyonumuzun başlığında yer alan... Yapılması gerekenlerin saptanması amacıyla kurulan bir komisyon olduğumuz için daha işlevsel bakmak durumundayız. Yani internetin tarihi, bilgisayar oyunlarının niteliği vesaire gibi, şüphesiz heyecan verici ama şu anda bizim Komisyonumuzun ilgi alanının dışında kalması gereken ama onlar üzerine temellendirdiğiniz, o bilgiler üzerine temellendirdiğiniz somut önerilerinizi büyük bir memnuniyetle dinleyeceğiz.

Yarım saat süremiz var her sunum için. Sonra da sayın üyelerimizin soruları olabilir, on beş dakika da onlara, soru-cevaba ayırmak istiyoruz. Yarım saat içerisinde, somut, işin tarihine ve teorik altyapısına fazla girmeden... Çünkü bütün amatörlüğümüze veya konuya olan uzaklığımıza rağmen 10 toplantıdır biz bunları zaten büyük ölçüde öğrendik.

Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Burcu Yılmaz’a söz veriyorum.

Buyurun Burcu Hanım.

III.- SUNUMLAR

1.- Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Burcu Yılmaz'ın, ülkemizde bilişim teknolojilerindeki dönüşüme nasıl başlandığı, “dijital mahkûm” nitelendirilmesine nasıl gelindiği, dünyada neler olduğu ve çözüme dair neler yapılabileceği hakkında sunumu

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Sayın Komisyon Başkanım ve değerli üyeler, ismim Burcu Yılmaz, Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği Başkanlığını yürütüyorum. On altı yıllık bilişim teknolojileri öğretmenini olarak size derneğimiz adına kendi –naçizane- görüşlerimizi iletmek için bugün buradayız.

5 Şubat günü, geçtiğimiz Şubat ayında 130 ülkeyle beraber Güvenli İnternet Günü’nü kutladık. 130 ülkenin hemfikir olduğu ender konulardan biri hep birlikte daha iyi bir internete kavuşma çabasıydı. Buradaki “hep birlikte daha iyi bir internet”e çözüm önerilerinde değineceğim için bu, değişen dünyanın ülkeleri bir araya getirdiği durumdan bahsetmek istiyoruz.

Öncelikle, eğitim ve bilişim teknolojileri alanında bütün dünya seferber olmuşken biz ülke olarak nereden nasıl yakaladık, nelerle başladık, onlara değinmek istiyorum.

Öncelikle, bu dönüşüme, bu dijital ve bilişim teknolojilerine adaptasyona biz bilgisayar derslerini koyarak başladık. 1997 yılında öğretim programında seçmeli olarak bilişim teknolojileri derslerine yer verdik. Artan bir ivmeyle bilişim teknolojilerinin eğitimine önem verdiğimiz sırada 2010 yılında... Sanırım “BT dersine ve öğretmenine ihtiyacımız yoktur.” yanlışsını benden daha fazla duyan bir kişi olmamıştır. 2010 yılında bu yanlışın yaygınlaşmasıyla bilişim teknolojileri dersleri neredeyse sistemden tamamen kaldırıldı. Sadece 6, 7 ve 8’inci sınıflarda bir saat seçmeli olarak bir ders bırakıldı. Neyse ki bu sıkıttan, bu problemten kısa sürede dönüldü. 2013 yılına geldiğimizde bilişim teknolojileriyle ilgili dersler FATİH Projesi’yle beraber tekrar öğretim programlarında yer buldu, haftalık ders çizelgelerinde yer buldu. Fakat bu üç yıllık süre içinde ciddi bir kayıp yaşadık. Öncelikle, bilişim teknolojileri altyapısı, internet altyapıları dağıtıldı; ardından bilgisayar sınıfları, bilişim teknolojileri sınıfları dağıtıldı, öğretmenleri norm fazlası olduğu için başka alanlara yöneldi, müdür yardımcılığı gibi yönetim kadrolarına geçti ve öğretmen yetiştiren bölümler bile ciddi anlamda bu işlere yatırım yapmamaya başladılar.

Peki, biz bilişim teknolojileri derslerinde ne yapıyorduk? Öncelikle, evet, teknolojiye hâkim olmalarını sağlamaya çalışıyorduk yani çocukların bilgisayar kullanımı, video düzenlemeleri, “web” sitesi yapmaları bizler için önemliydi; bir e-posta hesabını yönetebilmesi gerekiyordu bu çocukların. Ama bilişim teknolojileri derslerinin ikinci bir misyonu vardı, üst düzey düşünsel beceriler üzerinde devam ettik. Kodlama, programlama, üç boyutlu tasarım gibi, satranç oynamak gibi düşünsel becerilere katkısı yadsınamazdı. Fakat bizim bugün burada olmamızı sağlayan üçüncü bir misyonu vardı bu derslerin; çocuklar teknolojiye hâkim olurken, ayrıca üst düzey düşünsel becerilerini geliştirirken bir de bunların zarar görmemelerini sağlamak yani güvenli ve bilinçli kullanım eğitimi vermek de bizim derslerin misyonundan biriydi. Çocukları bu süre içinde, maalesef, biraz sahipsiz bırakma durumunda kaldık.

Peki, bu süreç içinde, 2013’te dersler geri geldi. 5’inci sınıf konularını yansıttım şu an ekranınıza. Burada, sanal aylıklıktan tutun da siber zorbalığa kadar, güçlü şifreden bilgi gizliliğine kadar ciddi bir programla dersler geri döndü. Tabii ki sadece 5’inci sınıfta iki saatlik bir dersle bunları kazandırmamız pek mümkün gözüküyordu. 6’ncı sınıfa geldiğimizde konular biraz daha ağırlaşmaya başladı. Biz burada nomofobilerden bahsetmeye başladık, Facebook depresyonundan, Google takiplerinden, internet sinirlerinden bahsetmeye başladık, “phubbing” hayatımıza girdi cep telefonu bağımlılığı gibi.

Şu an 6'ncı sınıf ders kitabından bir örnek gösteriyorum size. Fakat teknolojinin etkileri bizim önüne geçemeyeceğimiz şekilde biraz daha davranışsal bağımlılıklara doğru gitmeye başladı ve biz bugün artık internet, sosyal medya, cep telefonu bağımlılığını konuşmaya başladık. Hatta bu davranışsal bağımlılıklardan Dünya Sağlık Örgütünün listesine giren oyun bağımlılığı gerçek anlamda sıklıkla görülmeye başladı.

Peki, dijital mahkûm, dijital göçmen, dijital yerli derken BTK'nin tanımlamasında Z kuşağını "dijital mahkûm" olarak nitelendirecek düzeye nasıl geldik? Sorunun genel hatlarında, bir, yetişkinlerin ve ailelerin misyonu var. Örneğin, yetişkin ailelerimizin dijital okuryazarlıkları, maalesef, bizim öğrencilerimizin dijital okuryazarlıklarından bile daha alt seviyede. Uluslararası çalışmalar, araştırmalar gösteriyor ki yetişkinler olarak dijital okuryazarlık kısmında en alt düzeylerdeyiz, hatta, çocuklarımızın düzeyinden daha geri özellikler gösteriyoruz. Ailelerin bir koruma, kollama ve rehberlik misyonu var. Çocuklar ailelerin bu koruma, kollama misyonundan günümüzde yararlanamıyorlar maalesef.

Ayrıca, rol modelliklerine değineceğiz biraz sonra; rol model olamayan, çocuklarını koruma, kollama, rehberlik etme konusunda yetersiz ailelere sahip ve bir de imkânsız ve alternatifsizliklerle bıraktığımız bir çocuk grubundan bahsediyoruz. Örneğin, ilk kez bakkala veya bir büfeye alışveriş yapmaya gittiğinde çocuğunuza ne büyük bir deneyim yaşattığınızı düşünün. Biz bunlara "sosyal öğrenme" diyoruz. Çocuk defalarca kez sizi görecektir, siz onun elinden tutacaksınız, para vereceksiniz "Uzat amcaya." diyeceksiniz, üstünü alacak, sonra kendi başına giderken arkasından bakacaksınız, ciddi .bir rehberlik misyonundan yararlanıracaksınız. Fakat dijital dünyada maalesef ailelerin bu rehberliğinden yararlanamamış bir kitle bugün bu problemleri yaşıyor.

İmkânsızlıklarına da değinmemiz gerekiyor. Özellikle okul öncesi dönemde güvenli ortam bulamayan çocuklardan tutun da bakım ihtiyaçları karşılanmayan çocuklara... Hatta biz onlara "ekranlar tarafından yetiştirilen, büyütülen çocuklar" diyoruz. Okul öncesi eğitimden mahrum kalmış çocuklar başta olmak üzere bu etkiler hızla yayılmaya başladı.

Bizim bir de bu çocuklara alternatif sunamama gibi bir sıkıntımız da oldu maalesef. Yetişkinler değil ekranlar tarafından büyütülen çocuklar gündeme geldi.

İkinci bir çıkış noktamız fiziksel ve toplumsal özellikler. Bir sorun toplumda yaygın olarak gözüküyorsa binlerce yıl öncesine gitmemiz gerekiyor. Bunlarda genetik faktörler bile söz konusu. Örneğin, erkek çocukların rekabete dayalı oyunlara yatkınlıkları ile kız çocukların sosyal ilişki ağırlıklı, sosyal medyaya bağımlılıklara yatkın olması genetik faktörlerle, yaratılışla bile açıklanabilir.

Okulların etkisiz kalmasıyla ilgili konuyu biraz açmamız gerekiyor. Okulların en büyük misyonu çocuklarımızı hayata hazırlamak, bireyleri hayata hazırlamaktır. Ama bizim artık bahsettiğimiz hayat sadece gerçek hayattan değil sanal dünyayla bir bütünden oluşmaya başladı. Biz sanal dünyaya hazırlamakta biraz etkisiz kaldık. Biraz önce bahsettiğim gibi BT derslerine yer veremedik, BT derslerini şu an sadece 5'inci ve 6'ncı sınıflarda 2 saat boyunca görebiliyor çocuklarımız, diğer kademelerde seçmeli. Bu arada, bu ileri giden bir süreç. Artık 1'inci, 2'nci, 3'üncü, 4'üncü sınıfta öğretim materyalleri var, programlar var ama hâlâ seçmeli sıkıntılarını yaşıyoruz. Örneğin, "Facebook" "Twitter" "bilgisayar oyunları" kelimeleri bu öğretim programlarının içinde dahi geçmiyor. Biz bu çocukları hayata hazırlamakla yükümlüysek, bunu aileler tarafından yerine getiremiyorsak yapılandırılmış eğitim sisteminde buna yer verme mecburiyetimiz var.

BT derslerinde yer veremedik, öğrencileri faydalı etkinliklere yönlendiremedik; örneğin, bir çocuk 10 saat oyun oynayabilir fakat bir çocuğa "Hadi bakalım, bize bir bilgisayar oyunu yap." dediğinizde 10 saat boyunca bilgisayar oyunu yapabilecek bir çocuk yoktur. Birazdan değineceğim, çok büyük bir sektörden bahsediyoruz, bağımlılık yaratmak üzerine kurulmuş bir sektörden bahsediyoruz. Biz

öğrencileri faydalı etkinliklere yönlendirme konusunda da okullarda ciddi sıkıntılar yaşadık. Mesela, bir koro, bir futbol takımı gibi bilişim teknolojileri takımları kurmamıza izin verecek mevzuat düzenlemesini bile yapamadık.

BAŞKAN – Bir daha tekrar edin orayı.

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Sayın Komisyon Başkanım, özellikle, egzersiz, ders dışı etkinlikler yönetmeliğinde bilişim teknolojileri öğretmenlerinin yaptırabileceği bir bölüm yok. Önerilerde hatta değinmek isterim o konuya, çok basit ama uygulayabileceğimiz bir düzenleme.

Tüm derslere entegre edemedik. Biraz önce size 5’inci ve 6’ncı sınıf konularından örnekler gösterdik. Biz sadece bu konuları işleseک zaten teknolojiyi hâkim kılama ve üst düzey düşünsel becerilere vaktimiz kalmayacak. Bizim derslere entegre etme sorumluluğumuz var. Fakat sınıf öğretmenleri için sosyal bilgiler derslerine koyduğumuz etkinliklerde öğretmenlerin dijital yeterliliklerine takıldık. Öğretmenler, bir bilişim teknolojileri öğretmeni kadar bu konuya hassasiyet gösteremedi, yeterliliklerine güvenmedi, entegrasyonda da biraz sıkıntı yaşadık, eğitimcilerin dijital yeterliliklerine takıldık. Ayrıca, rehber öğretmenlerimizin rehberlik misyonunda da gerekli mesleki gelişimi sağlayamadığımız kanaatindeyim.

Sistemli bir dijital dönüşüm planlayamadık.

Aynı şekilde, kararlı bir mücadele planı da geliştiremedik.

Sebe-sonuç ilişkilerine değinmem gerekirse: Biz bağımlılıklar bir şeyin sebebi mi, sonucu mu; bununla ilgili bir karar vermek zorundayız. Hepsi sebe-sonuç ilişkisine dayanmıyor. Sağlıklı bireylerin bağımlılıklara direnci tabii ki daha yüksek. Bakın, biz burada 5 maddeyi özetlemeye çalıştık. Bu tamamen bizim gözlemlerimize dayanıyor. Eminim, PDR bölümündeki öğretmen arkadaşlarımız bunu çok daha iyi açıklayacaklardır. Başarı güdüsünü tatmin etmiş, sosyal –bu başarıyı sadece akademik başarı olarak düşünmeyin; sportif başarı, sanatsal başarı- olan bir çocuğun “level” atlamak için saatlerce kendini ekrana mahkûm etmesi bizce biraz daha düşük ihtimal. Sosyallik yani ailesiyle ve akranlarıyla sağlıklı sosyal becerisi olan bir insanın sosyal sıkıntılarını oyun ortamlarında, sosyal medyada karşılaması da açıkçası biraz daha düşük. Her çocuğun mutlaka üretmesi gerektiğine inanıyoruz biz. İster bu bir bilgisayar oyunu üretimi olur, ister bir mobil uygulama geliştirir, ister bir şiir yazar, kek yapar ama çocuklar üretmek zorunda diyoruz. Üstelik, faydalı olması, sosyal sorumluluklar, okuldaki sorumluluklar ve eğlence... Kaliteli eğlence zamanı olan bir çocuğun sosyal bağımlılıklara, davranışsal bağımlılıklara yatkın olması o kadar da muhtemel gözüküyor. Bu konuda Bruce Alexander’ın çok meşhur bir araştırması var, yanlış hatırlamıyorsam 1975 yılında yaptığı bir fare deneyi var. Madde bağımlılığı gibi daha kuvvetli bir konuda fareye eroinli su verdiklerini biliyoruz. Fakat Bruce Alexander “Bu ortam bağımlılığa çok elverişli bir ortam. Biz bu fareleri her türlü ihtiyaçlarının karşılandığı bir ortamda aynı şeye maruz bırakalım.” diyerek bir deney gerçekleştiriyor ve gerçekleştirdiği deneyde bağımlılıklara, eroinli suya farelerin eskisi gibi yönelmediklerini görüyor. Sağlıklı bir bireyin bağımlılıklara ilişkin eğilimi daha az olacaktır.

Beşinci faktörümüz de sektörel güç. Biz inanılmaz bir sektörden bahsediyoruz. Şu an ellerinde çok büyük bir ekonomik güç var. Bunların elinde çok ciddi, profesyonel bir iş gücü var. Biz bu sektöre karşı savaş yürütüyoruz. Hatta, BTK’nin son sunumunda belirttiği üzere sinema ve müzik sektörünün toplamından daha büyük bir sektörel güçten bahsediyoruz, ekonomik güçten bahsediyoruz. Sürekli çocukları oyun ortamında tutmaya çalışan, bağımlılık ortamında tutmaya çalışan bir sektöre karşı çözüm arayışının da içinde olacağız.

Biz ülke olarak biraz yanlış çıkış noktaları belirledik. Tabii, biz bunu tabii ki naçizane öğretmen görüşümüze göre anlatmaya çalışacağız. Eğitemediğimiz kısmı kısıtlama ve yasaklarla çözmeye çalıştık ama şu an geldiğimiz ortamda bu bize çatışmadan başka hiçbir şey sağlamadı; aile-çocuk çatışması, öğretmen sürekli “Telefonunu kaldırı çocuğum.” çatışması. Yasaklayabiliyor muyuz, sadece uygun, alternatif şekillerde eğitime engel mi oluyoruz; bununla ilgili tereddütlerimiz var. Oysa ekranları yok saymak, veda etmek, çocukları yeni dünyadan koparmak, yasaklamak, onları tecrübe biriktirdikleri ortamdaki uzaklaştırmak ve -yanlış hatırlamıyorsam yine- 20’li yaşlara kadar gelişmeye devam eden otokontrol ve irade sistemini kendi elimizle engellemeye çalışmak sıkıntı olabilir diyoruz.

Şu an Millî Eğitim Bakanlığında yeni bir mevzuatımız var. “Derslik, laboratuvar gibi eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü alanlarda iletişim araçlarının kullanılmasına izin verilmemesi ve gerekli tedbirlerin alınması” ibaresi geçiyor Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün bir mevzuatında. Bu o kadar genel ve o kadar bağlayıcıdır ki öğretmen izin verse bile bunu ders aracı olarak kullanabilir mi, emin değiliz. Yine, bir kaymakamlığın yayınladığı bir mevzuata yer vermek istiyorum Konya ili Kulu ilçesinde. Bu içinde bulunduğumuz yılla okullara çocukların cep telefonu getirmesi yasaklandı. Biz çok merak ediyoruz, aslında bunlarla ilgili veriye ihtiyacımız var. Bu yasaklar uygulandı mı? Uygulandıysa faydalı oldu mu? Ne şekilde faydalı oldu? Getirilerinin, götürülerinin değerlendirilmesiyle ilgili açıkçası biz de merak içindeyiz.

Bir başka nokta: Sanırım biz sorunu çok hafife alıyoruz. Öyle ki konuşmamın başında yaptığım cümleye tekrar vurgu yapmak istiyorum “Hep birlikte daha iyi bir internete.” Bu, ailenin tek başına, okulun tek başına, kurumların tek başına çözebileceği bir sorun değil. Sorunu hafife almayı kapsamlı bir değerlendirmeye ihtiyacımız bulunmaktadır.

Biraz özel olacak, onun için isimleri gölgeledim ama bizzat kendi örneğimden, gerçek bir olaydan yola çıkarak sizlerle bir paylaşımda bulunmak istiyorum. Tam bir bağımlı öğrencimiz. Özellikle bilişim teknolojileri bağımlılığından bahsediyorsak işin içinde oyun da var, sosyal medya da var, hepsinden biraz var. Öncelikle çocuğu kendi ekibimize katmaya çalıştık. “Yap ve geliştir” diye bir ekip kurduk, çocuk koşu koşu geldi. Orada aileyi yakaladık, çocuğun nabzını tuttuktan sonra börek yapmaktan hoşlandığını kurcaladık öğrendik. Akşam tembih ettim “Börek istiyoruz, annenle-babanla bir börek yapıp getiriyorsun Kayracığım.” dedim. Ailesi o kadar memnun oldu ki -bu arada, gerçekten bağımlı bir bireyden bahsediyoruz, aşırı kullanan bir çocuktan bahsetmiyoruz- teşekkür mesajı attı. Bunun devamında, aileyle iletişimimiz devam ediyordu, annesinin çabaları devam ediyor. “Etkinliğin sadece mutfakta olmayacağını, arada dışarı çıkmak, annecanne, dede ziyareti, sinema olabileceğini anlatır mısınız?” Sorunu hafife almanın en büyük özelliğini görüyorsunuz. Bir öğretmenin anlatımıyla çözülebilecek basit bir konudan bahsetmiyoruz ama aileler olumlu ve geçerli buldukları bir çözüm gördükleri an ne yapacaklarını bilmedikleri için oradan devam ediyor. Açıkçası, aileyi bilgilendirmeye çalışmışız bu konuda. “Çözebileceğimizden emin değiliz ama denemeye değer buluyoruz, uzun bir yol.” demişiz, aileye, uzun bir sürece gireceği hakkında dönüş vermişiz. Fakat biraz önce konuştuğumuz sağlık konusuna giriyoruz, sağlıklı birey konusuna giriyoruz. Aile biraz daha durumu ilerlettiğinde hikâyede alkolik bir baba, sabahlara kadar kumar oynayan bir baba; ilgisiz, çarpık bir aile ilişkisi sorunlarına ulaşıyoruz. Yani ailenin burada çaresizliğini de ifade eden mesajlar paylaşmak istiyorum. Fakat son slayttaki son cümleye ilginizi özellikle çekmenizi istiyorum, ailenin çaresizliğini vurgulamakta fayda görüyorum. Bu cümle hâlâ benim içimi sızlatır. “Hocam, tek ricam, elinizi ‘...’dan çekmeyin ne olur. Geçen yıl çok çabaladım ama bu derece destek göremedim.” Şimdi, işin ilginç tarafı, aile daha iki yılımızın olduğunu düşünüyordu ama bilişim teknolojileri dersinde 7’nci sınıfa giden çocukla biz daha fazla devam edemedik.

Peki, bu süreçte dünyada ne oluyor? Bunu özellikle vurgulamak zorunda hissediyorum çünkü bağımlılıkla mücadele şeklimiz hepimizin geleceğiyle ilgili bir durum. Rekabet etme gücümüz, yeni değer üretmemiz, yüksek teknoloji ürünü geliştirme gücümüz bağımlılıklarla mücadele şeklimizde belirleyici olacak. Bu süreçte dünya 3 tane markayla sarsıldı. Bildiğimiz bütün sistemleri değişime zorladılar. Google'ın renklerini görüyorsunuz, Microsoft'un pencerelerini görüyorsunuz ve Apple'ın elmasını görüyorsunuz. Bu süreçte 3 marka dünyayı yerle bir etti. Buna bir de sosyal medya grubu ekledi. Bu sosyal medya grubunun eklenmesiyle birlikte uzaktan öğrenmeler, informal ortamlar, hepsi değişmeye başladı; hatta, değişime direnç gösteremez hâle geldik. Burada ekrandan ve akrandan öğrenen değişik bir kitle oluşmaya başladı. Bilgi, iş, emek, güç, hepsi, bütün kavramlar değişmeye başladı. Bir dakikada internette olan -tabii, bu 2018 verisi- trafik bize bu durumun ciddiyetini sanırım anlatabiliyor. 4,3 milyon video izlenebiliyor bir dakika içinde. Bizim katkı sağlamak ya da rekabet etmek bir yana çocukları koruyamadığımız bir dünyada ciddi teknoloji savaşları başladı. Biz eğer bu sisteme adapte olamazsak bugünün çocuklarını dünün sistemiyle yarına hazırlayamazsak, hazırlamaya kalkarsak maalesef bizim gibi bu ülkeler daha büyük sıkıntı yaşamaya başladılar.

Şurada, rekabet etme gücümüze bir örnek vermek istiyorum: 1920 yılında bir fabrika kurduğunuzda patron ve işçiler gelirin yüzde 85'ini paylaşırdı fakat 1990'lı yıllara geldiğimizde bu işler yüzde 60'lara kadar düşmeye başladı. 2000'li yıllarda sadece yüzde 15'ini patron ve işçiler paylaşıırken, Hindistan, Kore, Vietnam gibi üretimle değil, yüzde 85'ini patentle, fikirle, teknolojiyle geliştiren gruplar kazanmaya başladı. Şu an işsiz değil, işlevsiz kalmanın kapımızı çaldığı günleri yaşıyoruz. Üstelik emek kavramı değişti, bilgi kavramımız değişti, artık bilen değil, fikir üreten, beceri geliştiren çocuklara ihtiyacımız varken biz bu bağımlılıklarla mücadele şeklimizle acaba şu geleceğin mesleklerine, günümüzün mesleklerine öğrencilerimizi hazırlayabilecek miyiz? Size şu an yansıttığım meslekler üniversitede - sadece yapay zekânın bölümü oldu ama- bölümleri olmayan meslekler. Yüzde 60'ını geleceğin mesleklerine hazırlamaya çalışıyoruz. Fakat bunlar gerçek iş ilanlarından topladığımız meslek grupları.

Peki, bu süreçte dünya ne oldu? Yapay kalp basıldı, otuz dakika boyunca 3 boyutlu yazıcıdan bir kalp, çalışmayı başardı. Şu sağda gördüğünüz robot el Kastamonu Mesleki Teknik Eğitim Lisesindeki öğrencilerin kardeşleri için bastığı bir robot el. Tek istediği bisiklete binmekti. Seri üretime geçtik, sürücüsüz otobüslerde. Artırılmış gerçeklik, ders kitaplarına 6'ncı sınıf öğrencileri için koyabileceğimiz bir basit teknoloji hâline geldi. O süreçte Mars'tan fotoğraflarımız geldi, SpaceX gibi bir firma standart bir girişimci Elon Musk tarafından kuruldu. "Sophia" dediğimiz, bizim yapay zekâ kullanan en meşhur robotumuz vatandaşlık aldı ve onun gibi bir sürü kardeşi gelişti. Yüz tanılama teknolojisi o kadar ileri hâle geldi ki ben en çarpıcı örnekleri seçmeye çalıştım ama süremiz az olduğu için hızlı geçmeye çalışıyorum. Yüz tanıma teknolojisine sahip "mikrodron"lar, "killer"lar, "sniper drone"lar Facebook'tan topladığınız resimlerle hedefe yönelik dalgıç gerçekleştirmeye başladı. Hatta yapay zekâ sistemleri... Çin'deki kullanımı göstermek istiyorum. Çocukların otuz saniyede bir yüzünü tanıyan sistemler öğretmene veri sağlıyor. Çok ilginç bir durum, otuz saniyede bir veri sağlayarak çocuğun üzgün, korkmuş, kararsız, mutsuz, mutlu olduğuyla ilgili öğretmene dönüş yapan sistemler üzerinde çalışan bir dünyada yaşamaya başladık. Bilgi toplumu, süper akıllı toplumlar, endüstri 4.0, nesnelerin interneti, otomasyon, sanal kuklalar, yapay zekâ spikerler, büyük veri, veri madenciliği... Hatta öğrenciler şu videoyu çok severler: Simultane olarak insanların ağzından konuşabildiğiniz bir sistemden, yapay zekâdan, makine öğrenmesinden ve derin öğrenmelerden bahsettiğimiz bir dünyaya geldik.

Tekrar vurguluyorum: Bizim bağımlılıklarla mücadele şeklimiz işte bu dünyaya yetiştireceğimiz çocuklar ne kadar rekabet edecek güce sahip olacak, onu belirleyecektir Yani biz bu toplumun tüketicisi mi olacağız, üreticisi mi olacağız, bakacağız.

Şimdi, 1985 yılından bir gazete haberi paylaşmak istiyorum: “Atari batağı” şeklinde paylaşılan haberi aradım, buldum. Küçük yaşta sigara, uyuşturucu, kumar alışkanlığı edindiği iddia edilen, oyun içinde okulu asıp başarısız olan çocuklar hırsızlığa, dolandırıcılığa itiliyor denilen; çocuklara borç para verilerek bazı kişiler onları sapık emellerine alet ediyor denilen günlerde sanırım popülerdi, öğretmen, veli, öğrencilere bir farkındalık uyandırmaya çalışıyorlardı ama o çocuklara neler oldu biz de merak ettik. Kendi aramızda bir grupla konuştuk. Bunların birçoğu bilişim teknolojileri öğretmeni olmuş, mühendis olmuş, yapay zekâ üzerine çalışmış, programlama yapmış. Sanki böyle popüler kavramları kullanırken biraz dikkat etmemiz gerekiyor, “inovatif” yıkım ve dirence birazcık açıkçası savaş vermemiz gerekiyor diye düşünüyorum.

Sürem azaldığı için hızlıca geçeyim bu kısmı, biraz çözümler üzerine konuşalım: Biraz önce bahsettiğim gibi, bu çocuklara ne olduğuna ilişkin verimiz yok. Öncelikle bizim gerçek anlamda... Biz de bu verileri merak ediyoruz ve ulaşamıyoruz. Bu çocuklar kaç saat oynuyor? Ben cep telefonu problemleri kullanımına ilişkin bir araştırma yaptığımda, Ankara’da 2.700 öğrenciye ulaştım 2017 yılında yaptığım bu araştırmada, çok yüksek bir sayıydı. 2.700 öğrenciye ulaştığım bir Ankara örnekleminin hâlâ merak ediyorum Türkiye’deki yansıması ne olurdu? Bu çocuklar kaç saat oynuyor, neleri kullanıyor, hangi bilgisayar oyunları revaçta, bunlarla ilgili sanırım öncelikle veriye ihtiyacımız var. Sosyal medyada kaç saat geçiriyor? Bu verileri çözüme dair kullanmak için mecbur olduğumuzu söyleyeyim ama ikinci olarak, en çıkmaza girdiğimiz noktayı söylemem gerekiyor. Bağımlılığı oluşturan ortamı değiştirmek zorundayız ve bağımlılığı oluşturan ortam maalesef evden başlıyor. Biraz önce özellikle okul öncesinde ekranlara mahkûm ettiğimiz çocukları söylemiştik. Bu iş okul öncesinden başlamak zorunda ama aile ve ev merkezli olarak yürütülmeli, okul sadece bunlara destek sağlayabilecek. Örneğin ailenin basit bir eğitim adabını öğretmesi gerekecek. İşte, “Arkadaşlarla konuşurken cep telefonu masada bırakılmaz.” “Bizim mutfağımızda ya da salonumuzda telefon kullanılmaz.” gibi kuralları belirlemesi gerekiyor. Tabii, “Perşembe akşamları bizim evde ekransızlık günüdür, kimse cep telefonu kullanmaz, televizyon kullanmaz.” gibi aile ve okul kuralları belirlememiz gerekiyor. Biz daha önce internetle ilgili bir sözleşme imzalatmıştık, çok da etkili bulduk açıkçası.

Tabii, bizimkiler çok mütevazı bir derneğin mütevazı 3-5 grup öğrencisi oluyor. Biz bir tarafı öğrenci ve öbür tarafı veli olan sözleşmeler hazırlamıştık. Bunu her okulda, her öğretmen arkadaş öğrenciyle, veliyle, okulla, hatta veliler kendi çocuklarıyla rahatlıkla yapabilir diye düşünüyoruz.

Tabii ki, bu işin prensiplerini belirlemenin ve çocukları ve aileleri buna ikna etmenin yanında ayrıca bizim dijital okuryazarlıkları artırmak gibi ciddi bir sorunumuz var, mecburiyetimiz var. Sadece biz çocuktan bahsetmiyoruz, aile ve öğretmenlerin dijital yeterlilikleri doğrusu daha büyük bir sıkıntı. Biz meslektaş iş birlikleri düzenledik, “YouTube”dan. Şu an EBA da bu görüntüleri yayınlıyor. Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünde de eTwinning Grubu da bunu yapıyor. Belli konuklar çağırıyor ve bu konuklarla ailelerin etkileşimli on-line sohbetlerini gerçekleştiriyor. Biz bir iki tanesine katıldık, çok memnun kaldık. Öğretmen, öğretmen arkadaşlarıyla, akran, akranla, hatta öğretmen, veliyle bir on-line eğitim platformu üzerinde belli periyodik düzende buluşabilir.

Çözüme dair neler yapabiliriz? Bağımlılık farkındalığını oluşturmak zorundayız. Hâlâ maalesef aileler bu işin bu kadar ciddi olduğunu farkında değil. Bunun da gönüllülük esasıyla yürütülmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu sene şubat tatilinde 100 öğretmen “WhatsApp” grubundan bir saat içinde organize olduk, bakın, 300 tane etkinlik yürüttük okullarda, 300 etkinliği bir saat içinde 100 öğretmen...

Bir hafta içinde tişörtler bastırdık, paneller yaptık, seminerler; panolar hazırlandı, münazaralar yaptık, afişler, bir hafta içinde 100 öğretmen 300 etkinliği gerçekleştirebildik. Ciddi bir farkındalık yarattık. Velilere mektuplar yolladık okullarda, güvenli internetle ilgili farkındalığı becerebildik.

Peki, çözüme dair nitelikli içerikler konusunda neler yapabiliriz? Yine, çok acemice olsa da biz, öğrencilerin... Biraz önce dediğimiz, profesyonel bir güçten bahsettik, o güce alternatifler önermeye çalıştık. Mesela tatil için 10 adımda güvenli internet, 10 adımda bağımlılık gibi bir belge hazırladık ama tabii ki bizim elimizdeki imkânlar bu kadar. Bu, her adımda velinin çocukla beraber yürütebileceği... Mesela takip edeceği bir sosyal medya adresi verdik, “YouTube”da izlemesi gereken bir kanal, bir video önerdik, işte, o adımla ilgili bir aktivite bulduk ama bu aktivite bilişim teknolojilerine ilişkindi. Bir sitede bir animasyon yapmasını istedik, bir video yüklemesini istedik, incelemesi gereken yayınlar yaptık, 10 adımda çocukların sosyal medya ve oyunla ilgili bütün yapılandırmalarını sağlamaya çalıştık. “Nitelikli içerikler” dedik. Bir tane fotokopinin üzerine öğrencilerin cep telefonu ile gayet kolay bir şekilde ücretsiz olarak ulaşabildikleri bir uygulamayla videolar gömdük. Çocuklar hem ekran kullanma ihtiyaçlarını giderdi ama hem de bundan faydalanmalarını sağladık.

Yine, çözüme dair en önemli basamağın bu olduğuna inanıyoruz, sektörün tüketicisi olmaktan ziyade üreticisi olmaya geçmek durumundayız. Bunda bilişim teknolojileri dersleri bizim çıkış noktamız ama on-line informal öğrenmeleri çok önemsiyoruz. Burada, biraz önce bahsettiğim, okullarda bilişim takımları gibi küçük ama etkili düzenlemelerden bahsetmek istiyoruz. Örneğin, mobil uygulama geliştirme, dijital oyun geliştirme, kodlama, programlama, grafik tasarım, 3 boyutlu tasarım, yapay zekâ, nesnenin interneti, robotik, drone teknolojileri ve veri ve bilgi yönetimi konusunda Türkiye’de bazı etkinliklerde ufak veriler var. Bu çocukların bağımlılığa yatkınlıkları, mesela MEB robot yarışmasına katılmış çocukların oyun oynama süreleri -bağımlılık şeylerine ilişkin yüzdeleri hatırlamıyorum ama- çok daha dikkate alınmayacak düzeylerde olduğunu gösteriyor.

Çözüme dair... Sanıyorum bu işin çözümünde aileler ve karar vericilerin ötesinde öğrenci de işin içine girmek zorunda. Sanıyorum biz öğrencilerden bir ekip kursak, bu öğrenci ekiplerinin okullarda yapacağı çalışmalar, bunların içinden gerçek rol modeller sanırım daha etkili olacaktır çünkü şöyle bir sıkıntımız var: Popçu ve topçu olmak için uğraşan bir nesilden “e-Sport” oyuncusu ve “YouTuber” olmaya evrim geçirmiş bir kitleden bahsediyoruz. Bunlar için o kadar önemli bir itibar meselesi ki bu işler, sanıyorum bu işin çözümünde öğrenci olmadan ilerlememiz söz konusu olmayacaktır.

Ben bayağı bir fikir sahibi olmaya çalıştım çözüm önerileriyle ilgili fakat çözüme dair daha fazla fikir geliştirmek için yapabileceğimiz bazı şeyler olması gerektiğini düşünüyorum, daha fazla fikir geliştirmemiz gerektiğine inanıyorum. Örneğin, biz bilişim teknolojileri öğretmenleri olarak yine bir etkinlik yaptık, Kızılcahamam’a götürdük çocukları, dijital yürüyüş dedik. Çocuklar orada “arduino” hedeflere yönelirken orada bir probleme çözüm üretmeleri gerekiyordu. Dedik ki: Aç kaldınız, ateş sönmek üzere, bu setinizle bize bir çözüm üretin. Ama çocuklar o süre içinde doğada yürüyüş yaptılar, iki gün arkadaşlarıyla harika vakit geçirdiler. Böyle küçük, basit etkinliklerle fırsatlar sağlamaya çalıştık. Bizim de sanırım böyle fikirler üzerinde biraz çalışmamız gerekiyor.

Biz, gönüllü öğretmenlerle çok mütevazı bir derneğiz, iktisadi işletmemiz bile yok, yıllık 20 lira aidatla dönen küçük bir grubuz.

BAŞKAN – Kaç üyeniz var?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Sayın Başkanım, az. Aslında, bizim gibi eğitimci sivil toplum kuruluşlarına göre bence yüksek. Bizim 450’ye yakın üyemiz var ama yaklaşık 3.300’e yakın da iletişim ağımda BTE öğretmeni var, onun için çabuk organize oluyoruz. Mütevazıyız ama gönüllü çalışma konusunda öğretmenler harikadır, siz daha iyi bilir ve takdir edersiniz.

Biz mesela tatilde –şu an 150’ye yakın olduk- öğretmenler bir araya geliyoruz, herkes masrafını kendisi karşılıyor. Bir tane organizasyon yapmaya çalışıyoruz kendi çapımızda. Orada “ulusal zümre toplantısı” dedik. Orada gönüllü -105 öğretmen olacağız sanırım- 100 öğretmen gündemimizi belirledik biz bu gündeme dijital oyunları aldık, güvenli interneti, sosyal medyayı aldık, biz bu konular üzerinde kafa yoralım istedik. Hatta, bakın yine fikir üretmek için münazaramızdan bir örnek: “Cep telefonu yasaklanmalı mı, yasaklanmamalı mı?”yı bilişim teknolojileri öğretmenleri olarak 28 Ağustosta, 29 Ağustosta yapacağımız toplantıda tartışacağız.

BAŞKAN – Nerede yapacaksınız?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Afyon’da yapacağız, 28, 29, 30 Ağustosta bu yıl orada toplanmaya karar verdik.

Sanırım, konuyu ana hatlarıyla özetleyebildim.

Ben çok teşekkür ediyorum arkadaşlarım adına da.

Sorularınız varsa cevaplayabilirim.

BAŞKAN – Ben de çok teşekkür ediyorum ama küçük bir soru soracağım.

Siz biraz önce WhatsApp yazışmalarını paylaştığınız anneyle... O süreçte rehber öğretmen neredeydi?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – O rehber öğretmenlerle yapabileceklerini denemişlerdi Sayın Başkanım. Artık, aile okuldan ümidini kesmişti, hatta...

BAŞKAN – Şunu sormak istiyorum: Siz bu çalışmalarınızda, aşağı yukarı hepiniz öğretmen olduğunuza göre, rehber öğretmen arkadaşlarla ilişkilerde bir sorun var mı? Sizi kendilerine rakip gibi mi görüyorlar?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Hayır, hayır. Çok iyi çalışan bir rehberlik servisimiz var. Bizim gibi bir okulda bile olmuyorsa bu işte ciddi bir sıkıntı var demektir.

BAŞKAN – Nerede tıkanıyor?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Birinci olarak, çözümü hafife almak. İkinci, öncelikler. Parçalanmış ailelerle gerçek, somut görüntülerle o kadar meşgul... Siber zorbalık gibi. Çocuğun gözünü morartırırsanız hemen müdahale edilir ama siber zorbalığa maruz kaldığında ihmal edersiniz. Bu bağımlılıklar sanırım öncelikli sıraya geçemedi hâlâ. İşte, orada intihar meyilli çocuklar var, eğitim sisteminden düşmüş çocuklar var. Rehberlik servisi bunlarla ilgilenirken, üstelik, bu cümleyi duydum “Bu çocuklar için yapabileceğimiz bir şey kalmadığını düşünüyoruz.” dediler ve -AMATEM olsun- arayışa da girdiler, dışarıdan destek alması konusunda yardımcı oldular ama biraz önce söylediğimiz gibi, hep birlikte bir seferberlik gerekiyor. Bilişim teknolojileri öğretmenleri okullarda maalesef, bu konuda fikri çok

sorulan insanlar değiller. Aslında, bütün samimiyetle söylüyorum, sanırım, çocuklara ulaşma gücü en çok olan grup biziz ama biz, rehber öğretmenlerle bu konuda bile iş birliği yapamayan bir durumdayız şu an.

BAŞKAN – Şimdi, benim anladığım kadarıyla rehber öğretmenler çok daha akut, elle tutulur sorunlarla o kadar uğraşmak zorundalar ki bu konudaki sorunu yeterince kavrayabilmiş veya ona vakit ayırabilecek durumda değiller. Doğru mu anladım?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Birinci sebebi kesinlikle bu.

BAŞKAN – Peki, çözüm?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Aslında, bizim şahit olduklarımıza şahit olsalar rehber öğretmenler önceliği bile bu gruba verebilirler. Ben bunun farkındalıkla ilgili olduğunu düşünüyorum. İkinci olarak, sanırım, tam olarak neler yapabilecekleri konusunda da fikir sahibi değiller ya da çok zaman harcamak gerekiyor olabilir.

BAŞKAN – Yani o zaman şunu önerebilir miyiz: Rehber öğretmenlerin -mesela bu yıldan itibaren veya önümüzdeki yıldan itibaren- hizmet içi eğitimlerinde önceliğin teknoloji bağımlılığı konusunda bir farkındalık oluşturulmaya yöneltilmesi olduğunu söyleyebilir miyiz?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Şu ana kadar altı yıldır öğretmenler kurulu toplantısında şöyle bir cümle geçiyor: “Cep telefonunu yasaklayalım mı?” “Evet, yasaklamalıyız.” Ben hep şerh koyuyorum “Çözmeyecek.” Kapatıyoruz. Rehber öğretmenlerin aciz kaldığı nokta çözüm önerileri. Yasaklayarak çözebileceğimiz hiçbir şey yok.

BAŞKAN – Peki, sizin ders yükünüz ne kadar şimdi?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Yirmi altı saat dersim var, artı nöbet, kulüp, sınıf öğretmenliği, on saat de kursum var. Üstelik, öğle araları ve akşamları sivil toplum çalışmalarında çok yoğun çalışıyoruz tamamen gönüllülük esasıyla. Ama şu da bir gerçek, elinden geleni ardına koymayacak ciddi bir grubumuz var. Yani çok önemli bir konu bu.

BAŞKAN – Peki, sizin için ayrıca bir rehberlik modülü oluşturulabilir mi millî eğitimde?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Bence harika olur ama üç mevzuata takılacağını düşünüyorum.

BAŞKAN – Peki, bununla ilgili siz bir çalışma yapıp bize önerir misiniz?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Tabii ki, memnuniyetle.

BAŞKAN – Biz de onu raporumuza geçirelim.

Yani eğitim teknolojileri öğretmenlerinin teknoloji bağımlılığıyla mücadelede rehberlik edebilmeleri için onlara bir statü önerecek bir çalışma yapacaksınız. Görev tanımı, artı bunun alt basamakları. Olur mu?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BURCU YILMAZ – Evet, çok seviniriz.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Arkadaşlarımızın ayrıca söyleyecekleri var mı?

Çok teşekkür ediyoruz.

Eğer vaktiniz varsa siz de kalın, hocamızı da dinleyelim beraber, olur mu?

Şimdi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi dâhilî tıp bilimleri bölümünde hocamız Profesör Doktor Betül Ulukol'u dinleyeceğiz.

Hocam, buyurunuz, hoş geldiniz.

2.- Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Betül Ulukol'un, bilişim ortamında karşılaşılan bağımlılıklar, risk faktörleri, yasal düzenlemede Güney Kore örneği ve diğer öneriler hakkında sunumu

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Sayın Komisyon Başkanı, sayın üyeler, çok değerli uzman arkadaşlar; öncelikle davetiniz için çok teşekkür ediyorum.

Bu komisyonların gerçekten çok işe vuruk çalıştığını biliyorum, çok meşakkatli çalışmalar olduğunu da çok yakinen biliyorum, daha önceden iki komisyonda tam zamanlı olarak çalışmıştım. O yüzden kolaylıklar da diliyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL – İlk önce birazcık kendimden bahsedeyim.

Ben niye buradayım? Ben kimim? Ben bir çocuk doktoruyum. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi sosyal pediatri bilim dalında çocuk hekimliği yapıyorum ama aynı zamanda 2005 yılından beri kurulmuş olan çocuk koruma biriminin başkanlığı yapıyorum yani istismara ve ihmale uğrayan risk altındaki çocuklarla çalışıyoruz. Bütün bu çalışmalar sürecinde fark ettiğimiz, 2008 yılında da hayata geçirdiğimiz bir şey oldu. “Çocukların internet üzerinden karşılaştıkları risklerin neler olduğunu fark etmek, çocukları bu risklerden uzak tutabilmek ya da bu tip problemlerle karşılaşan çocukların sağaltımı, tedavisi için ne yapabiliriz?” diye bir dernek kurduk “Çocuk ve Bilgi Güvenliği Derneği” adı altında. İlk dernek olduğumuzdan eminim fakat hâlihazırda yalnızca çocukların bilişim ortamındaki güvenliğini odak alan herhâlde tek dernek olarak devam ediyoruz gibi görünüyor. Bu biraz önce sizin bahsettiğiniz aslında sorunu ne kadar hafife aldığımız ya da ne kadar görmezden geldiğimiz ya da sorunu halının altına süpürdüğümüzü anlatan bir durum belki de.

Bu yansıda gördüğünüz fotoğraflar bizim düzenlediğimiz kongrelere, sempozyumlara ilişkin fotoğraflar. Çocuk ve Bilgi Güvenliği Derneği olarak bugüne kadar 3 kongre ve 2 sempozyum yaptık. Kongrelerimizden birini de geçen yıl uluslararası bir kongre olarak düzenledik. Çalışmalarımızı BTK'yle birlikte yürütüyoruz ama aynı zamanda, Gençlik ve Spor Bakanlığı –o zaman Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıydı- Aile Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı hep birlikte yürüttük bu kongreler sırasında. Yabancı konuşmacılarımız oldu, bu ortamda son derece söz sahibi olan, özellikle oyun bağımlılığı ve internet bağımlılığı konusunda yaklaşık 2 bin çalışmasıyla dünyada bilim alanında da çok dikkat çeken kişiler vardı, onları da davet etmiştik toplantılarımıza. Benim bilgi birikimim aslında çocuk hekimi olmanın ötesinde birazcık bu alana harcadığım zamanla sınırlı ne yazık ki. Yoksa profesyonel olarak ne bir bilişimciyim ne de bir çocuk psikiyatristiyim. Yani bu alanda tedavi edilmesi gereken çocukların nasıl tedavi edileceğine ilişkin bilginin dışında aslında bir miktar belki bu alandaki sorunların çözümü için biraz daha tepeden bakarak “Politik olarak neler yapılabilir?”e kafa yordum büyük olasılıkla.

“İnternet bağımlılığı ya da bilişim ortamında karşılaşılan bağımlılıklar ya da sorunlar neler?” diye baktığımız zaman, bu kadar yaygın olmasına rağmen, bu kadar ciddi bir sorun olmasına rağmen, literatürde de herhangi bir dil birliği bile yok. Biz geçen yıl düzenlediğimiz, ondan önceki yıl da sempozyum olarak ve çalıştaylar paketi olarak yaptığımız “dijital oyun bağımlılığı” ifadesini kullanmak üzere bir çalışma yaptık, 7 farklı ifade gündeme geldi. Yani bir dijital oyun mudur, çevrim içi oyun mudur, siber ortamda oynan oyun mudur, reel oyun mudur gibi o kadar farklı alanlarda daha isim koymak adına fikir birliğinin henüz oluşamadığı bir noktadayız.

Bunun dışında, işin sağlık boyutundan baktığımız zaman, internet bağımlılığı eminim ki bugüne kadar –bugün 10’uncu toplantı olduğunu ifade ettiniz- bu alanda çalışan profesyoneller de gelip sizlere sunumlar yapmışlardır. Bunun bir bağımlılık olduğuna dair yaklaşımlar var. İşte “DSM-IV Kriterleri” dediğimiz, özellikle psikiyatrik problemlerin tanılarının konulmasını sağlayan bir kılavuzdur. Orada “Bu bir bağımlılıktır.” der ve diğer bağımlılık türleriyle birlikte içine alır ama DSM-V yeni yazıldı ve o da der ki: “Bu bir bağımlılık değildir, aslında bir davranış sorunudur.” Yani daha dünya literatüründe bile henüz oturmuş, net, bunun ne olduğuna ilişkin çok sağlam kanıta dayalı bilgiler ne yazık ki yok.

Yine de internet bağımlılığına ilişkin ya da on-line bağımlılığa ilişkin ilk çalışmalar da çok eski yıllarda yapılmış değil. Yani benim akademik yaşantım içerisinde aslında gündeme gelmiş şeyler. 1996’da ilk 600 bağımlıyla birlikte Amerikan Psikiyatri Birliğinin yayını var, ondan sonra çorap söküğü gibi peşi gelmiş. Fakat ilk yayınlar bu bağımlılığın etkilerinden ziyade, tanımıyla sınırlıymış. İşte “Haftada kırk saat, seksen saat ve hiç aralık vermeksizin yirmi saat ekran başında oturulduğunda bu bir İnternet bağımlılığıdır.” diyerek başlamışlar ama bugün çok farklı noktalara gelmiş bu bağımlılıklar.

Bunun dışında “Risk faktörleri var mıdır, yok mudur? Yani eğer bu çözülmesi gereken bir problemse neden bende var da sizde yok? Neden ben bir internet bağımlısı oldum da siz bu işi gayet kendinize zarar vermeden yalnızca sizi geliştirecek gibi bir şekilde kullanıyorsunuz? Aramızda bir fark var mı? Risk faktörleri nelerdir?” diye çalışmalar yapılmış. Bunun için çeşitli risk faktörleri var. Bunlardan bir kısmı ve en çok üzerinde durulan sosyal risk faktörleri var -ki bunları tek tek okumaya asla niyetim yok, tamamen daha sonra söyleyeceğim birkaç slaytın altını doldurmak için söylüyorum- psikolojik faktörler var. Hatta “Bazı internet bağımlılığı durumları çift tanılı durumlardır yani kişinin zaten alta yatan bir hastalığı vardır, psikiyatrik hastalığı vardır ve bu internet bağımlılığı ikinci tanıdır.” şeklinde ifade edilen durumlar var. İşte, bunun içinde depresyon da var, saplantılı davranış problemleri var, anksiyete var, dürtüsellik var. Tabii, bunlar nedensel midir, sonuçsal mıdır? Yani neden midir sonuç mudur? Bu da çok net değil.

Bir başka şey de, risk faktörlerinin altında yer alan biyolojik faktörler. Bu biyolojik faktörler de gerçekten çok yeni çalışılmaya başlanılan faktörler. Yani fonksiyonel beyin görüntülemeleriyle, EEG teknikleriyle, beyindeki gri cevherin, beyaz cevherin ne durumda olduğunu değerlendiren birtakım tanı yöntemleriyle araştırılmaya başlanmış ve sonuçta, en son gelinen noktalarda da deniyor ki: “Bazı genetik durumlar, genetik bozukluklarda, bazı polimorfizmlerde bağımlılık riski daha da artmaktadır. Yani bizim bir taraftan tamamen kullanımdaki bilgi yetersizliği ya da teknolojinin çok ileri düzeyde çok hızlı geliyor olmasına attettiğimiz sorunların aslında belki de geri planda bazı vakalarda genetik sebeplerinin de olabileceğine ilişkin veriler elde edilmeye başlanmış. Bu kaynak İngilizce bir kaynaktı, ben dün bu kaynağı Buse Hanım’a ilettim, gerekirse kaynak tamamen veya en azından bu kısımları tercüme edilerek de rapora konabilir. Burada görüyorsunuz, beynin birtakım lokalizasyonları ve bu lokalizasyonlarda nerelerin internet bağımlılığıyla ilişkili olabileceğine ilişkin bilgiler.

Tedavi söz konusu mudur? Birtakım riskler var, bağımlılıklar söz konusu. Tedavisi olan bir şeyden mi bahsediyoruz yoksa tedavisi olmayan bir şey mi bu? Farklı tedavi yöntemleri var. Bu farklı tedavi yöntemlerinin bir kısmı tamamen “bilişsel davranışçı tedavi” dediğimiz tamamen profesyonel kişilerin, bu alandaki çok deneyimli kişilerin yapabileceği tedaviler, bir kısmı –biraz önceki arkadaşımızın bahsettiği- rehberlik, danışmanlık ve çocuğa yol gösterme ile sosyal ortamı, sosyallikleri azaltmayla çözülebilecek problemler olabilir, hatta bir kısmı farmakolojik tedavinin yani ciddi psikiyatrik ilaçların bile kullanılabileceğini ifade eden tedavi yaklaşımları var. Ama altını çizmek istiyorum: Benim konum değil bu, yalnızca bu alanda bunların kullanıldığı bilgisini aktarmak istiyorum. Tekraren söylüyorum: Belki de bunlar benim de tekrar iletim oluyor size.

Tabii, “internet bağımlılığı” dediğimizde ne kadar büyük bir sorundan bahsediyoruz aslında. Boyutlarına baktığımızda çok farklı rakamlar var yani yüzde 2’lerden, 3’lerden başlayıp yüzde 20’lere kadar ulaşan farklı çalışmalar var. Niye böyle farklı? Bir defa, kullanılan ölçeklerden farklı, çalışmanın yönteminden farklı, hangi grubun çalışmaya alındığından farklı, yaş gruplarının farklılığından kaynaklanan pek çok farklar olabiliyor. Biz özellikle internette çocuk istismarı ya da çocukların internette karşılaştığı internet bağımlılığı dışındaki diğer riskler üzerinde durduğumuz için ben bunlardan, yalnızca kendi çalışmamızdan minicik bir örnek vermek istiyorum. Sondaki çalışma bize ait, lise öğrencilerinde yapılan bir çalışma. İnternet bağımlılığı sıklığı yüzde 6,5’tu ve bu çocuklar, internet bağımlılığı olan çocukların yaklaşık yarısı diyorlardı ki: “Ailelerimiz internet kullanımı kısıtlamıştı.” Yani internet kullanımı aile tarafından kısıtlansa bile çocuklar günde en az iki üç saat internete girebiliyorlar ve yaklaşık yarısı da dijital oyun oynadığını ifade ediyor.

“Hangi tip dijital oyunları oynuyorlar?” diye sorduk yani “Bunlar basit, çocukların gelişimini desteklemese bile en azından onlara zarar vermeyecek boyutlarda, yalnızca eğlence amaçlı oynanan oyunlar mı?” diye sorduk ama değil ne yazık ki. En sık oynan oyun “Counter Strike” denilen bir aksiyon oyunu, içinde kan var, aşırı şiddet var ve 17 yaş üzerindeki bireylerin oynaması için izin verilen bir oyun. Bizim çalıştığımız lise öğrencisi grubunda bu oyun oynanma sıklığı yaklaşık yüzde 40. Yani olay yalnızca internetin ne kadar uzun süre oynandığı ne kadar uzun süre on-line kalındığı değil, bu on-line kalındığı süre içinde nelere maruz kalındığı da önemli. Burada birazcık onun riskini de görüyoruz.

Şimdi, neler yapılabilir bunun için? Ciddi riskli bir durum. En basit örnek, işte, Ankara’da bir ortaokul, lise grubu öğrencilerinde -orta sosyokültürel bir bölgedeydi- yüzde 6-7 civarında görüyorsak bunu bu aslında bizim için ciddi bir sorun demektir. Peki, bu sorunun çözümü için neler yapmak gerekiyor? Buse Hanım beni aradığında da özellikle “Yasal anlamda neler yapılabilir, yasal düzenlemelerle ilgili önerileriniz olabilir mi?” demişti, ona dikkat çekmemi istediği için birazcık o anlamda da araştırmaya çalıştım. Karşıma Güney Kore örneği çıktı. Bilmiyorum, Sayın Başkan, daha önce bahsedildi mi Güney Kore örneği, bahsedildiyse hiç bahsetmeyeyim.

BAŞKAN – Yok, bahsedilmedi.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Şöyle: Güney Kore -tahmin edeceğiniz üzere- bilişim teknolojileri üzerinde en ön planda gelen hem üretimi çok yüksek olan hem tüketimi çok yüksek olan bir ülke ve Güney Kore dünyada bu anlamda ilk ulusal politika oluşturan, internet bağımlılığı anlamında ilk ulusal politika oluşturan ülke. Neler yapmışlar? 2013 yılından itibaren başladıkları bir şey bu, aslında çok eski de bir şey değil. Öncelikle, düzenli olarak çalışmalarla durumlarının ülke genelinde ne olduğunu belirlemeye çalışmışlar, sonra birkaç yasal düzenleme yapmışlar ve arkasından da eylem planları oluşturmuşlar. Görmüşler ki 5-54 yaş aralığında internet bağımlılığı için yüzde 7 gibi bir rakam buluyorlar ve bu ergenlik çağı grupta

yüzde 12'lere kadar varıyor, önemli; aynen bizde olduğu gibi aslında. Tek ebeveynli grupta daha yüksek, çocuk kontrolsüz ve denetimsiz ya da belki desteksiz kaldığı için ve ekonomik olarak yüksek gelirli kesimlerde çok daha fazla internet bağımlılığı riski.

Sonra, 8 bakanlığın ortak bir çalışmasını düzenlemişler, planlamışlar. Bu 8 bakanlıktan asıl anahtar olan ve işin temel yürütücüsü olan "Science, ICT and Future Planning" dedikleri, işte, bizde belki de BTK'nin bağlı olduğu, bilgi teknolojileriyle ilgili bir Bakanlık. Onların bir ulusal eylem planı olmuş. Burada bağımlılığın azaltılması için temel yasalar bu bakanlığın altında çıkmış. Onun dışında, diğer bir önemli bakanlık Cinsiyet Eşitliği ve Aile Bakanlığı gibi bizim Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına denk gelen bir yapı herhâlde. Gençlerin korunmasına ilişkin bir yasa başlığı altında yasa çıkarmışlar. Bunların çıkardığı yasada "shutdown system" diye "kapatma sistemi" diye bir sistem oluşturmuşlar. Birazdan onun detayına gireceğim. Sonra; Kültür, Spor ve Turizm Bakanlığı diye ayrı bir bakanlıkları var, bunlar da oyun endüstrisinin eylemlerini belki düzenlemeye yönelik bir yasa oluşturmuş. Bunlar da "selective shutdown" dedikleri başka bir sistem önermişler. Bu ikisi de yasal altyapısı olan ve kullanılmakta olan sistemler. Sağlık Bakanlığı da kendisi bir "mental" ruh sağlığı eylem planı ve yasaları oluşturmuşlar özellikle 4 temel bağımlılık için. Bakın, burada da olay davranış problemlerinden ziyade bağımlılık gibi görünüyor. Uyuşturucu, alkol, kumar ve internet bağımlılığı diye 4 temel bağımlılık için özel yapılar oluşturmuşlar.

Şimdi, bu 2 farklı bakanlık tarafından oluşturulan "shutdown" kapatma sistemi ile "selective" kapatma sistemi ne demek, nasıl bir şey yapmışlar? 16 yaşın altındaki çocukların gece saat 00.00 ile sabaha karşı 06.00 arasında oyun oynamasını yasaklamışlar. Bunu oyun sağlayan, on-line oyun sağlayan sitelere getirdikleri blokla sağlamışlar. Eğer çocuk kendi kimliğiyle giriyorsa o siteye -anasının babasının kimliğiyle değil elbette- o zaman o saatlerde site çalışmıyor. "Selective shutdown" da biraz daha aileye karar verme özgürlüğü sağlayan bir sistem. Bu da yirmi dört saat içinde ailenin kendi belirlediği saatlerde çocuğun bu on-line oyunlara erişimini ya da on-line sitelere erişimini engellemek üzere aileye tanınan bir hak gibi görülüyor, daha özgürce bir hak gibi görülüyor. Özellikle "shutdown" sistemini aileler çok destekliyorlar fakat oyun endüstrisi ve endüstriyi destekleyen politikacılar buna tamamen karşı çünkü oyun endüstrisi çok ama çok ciddi bir endüstri. Eminim ki o konuda benden daha iyi bilgi sahibisinizdir fakat yaklaşık iki üç sene önce yine bu dijital oyunlarla ilgili bir kongre hazırlığı sırasında toplantıda ifade edilmişti: İstanbul'un Anadolu yakasında vergi rekortmeni olan kişi "League of Legends" denilen bir oyun var, o oyunun yalnızca aksesuarlarını pazarlayan kişi. Bu inanılmaz bir şey. Yani siz öyle bir yere çomak sokuyorsunuz ki bu böyle hani Türkiye ekonomisini bile belki hop oturup hop kaldıracak bir şey. Belki buraya devletin kendi eliyle bir şeyler yapıyor olması lazım. Yani burayı tamamen kapatmak, yok etmek değil -ki çok zor- çünkü eminim ki Meclisimizde bunun için -aynen Kore'de olduğu gibi- hem bu oyunların sınırlandırılması gerektiğine inanan vekillerimiz var hem de "Hayır, bu bir özgürlüğün kısıtlanmasıdır, bunun açık olması lazım, bunun aynı zamanda da ekonomik getiri olarak da değerlendiriliyor olması lazım." diyen vekillerimiz de vardır. Yani burada bir konsensüs oluşturabilmek bile çok zor. Fakat genel olarak söylenen bu yasaklama sisteminin çok çok da verimli olmadığı, çok etkili olmadığı ama buna rağmen aileler çok beğendikleri için bu yasanın hâlâ yürürlükte olduğunu ifade ediyor.

Kore'de devlet tarafından sağlanan fonlarla işletilen ulusal ajanslar varmış ve bunu kaynak olarak aldığı yer şey olarak anlatıyordu: Bu ajanslar çok yüksek düzeyde eğitilmiş, masterlı, doktoralı kişiler çalıştırıyorlar çünkü devlette çalışanların bu kadar yüksek değil eğitim düzeyi. Bu ajanslar birazcık daha danışmanlık ve bilgi üretmek adına daha donanımlılar. İşte, o ajanslardan biri Ulusal Bilgi Toplumu Ajansı, İnternet bağımlılığı politikası oluşturmuş. Onun dışında başka bir ajans daha var, bütün bunlar yasalarla destekleniyor: Cinsiyet Eşitliği ve Aile Bakanlığına bağlı olarak Gençlik Danışma ve Refah

Enstitüsü diye bir enstitü oluşturulmuş. Bunların altında hem internet bağımlısı olan kişiler için hizmet var hem de internet bağımlılığından çocukları korumak için hizmetler geliştiren, danışmanlık veren birimler var, ayrıca, özel hastaneler var.

Sonra, bir master program oluşturuyorlar, master plan oluşturuyorlar. Bu master plan da 52 projeyle devam ediyor. Burada master planın özellikleri var ama çok oralara değinmeyeceğim.

Sonra, bu bahsettiğim, biraz önce bahsettiğim 8 bakanlığın ortak yaptıkları ya da yapmaları planlanan çalışmaları eylem planı olarak kaleme dökmüşler. Burada da görüyorsunuz “Science, ICT and Future Planning” dedikleri Bakanlığın yani temel rol alan Bakanlığın eylem planlarının altında mutlaka bir denetlemenin olması gerektiği, internetin değil de bütün bu işlerin denetlenmesi gerektiği, ulusal bilgi ağının kurulması gerektiği, Bilgi Toplumu Ajansının desteklenmesi gerektiği, profesyonel danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi gerektiği, internet bağımlılığına ilişkin her ülkenin aslında... Bu da çok mantıklı çünkü bizim hâlâ kullanmakta olduğumuz internet bağımlılığı ölçekleri başka ülkeler tarafından geliştirilen ölçekler yani başka kültürlerin ölçeklerini biz kendimiz alıp da kullanmak durumundayız. Kendi ölçeklerini geliştirmişler, sonra o ölçeklerin daha da geliştirilmesi için danışmanlık programları oluşturmuşlar, üç yılda bir master planı yenileme görevi yine bu Bakanlığa verilmiş.

Kültür, spor ve turizm bakanlığının biraz önce bahsettiğim, “Game Industry Promotion Act” dedikleri yasanın oluşturulmasını bu bakanlığa vermişler.

Yine, tanı skalalarının geliştirilmesi ve danışmanlık programlarının oluşturulması, hastane bakımları için çalışmaların yapılması konusunu bu bakanlığa vermişler.

“Juvenile Protection Act” dediğimiz, bu, biraz önceki biraz daha serbest olan yarı kapalı kapatma sistemini bu bakanlık geliştirmiş.

180 tane danışmanlık merkezi oluşturmuşlar ülke çapında, oldukça küçük bir ülke olmasına rağmen, düşük nüfuslu bir ülke olmasına rağmen, çok ciddi sayılarda merkez, ciddi sayılarda iş gücüyle bu alanda çalışıyorlar.

Yine, sağlık bakanlıkları yeni tedavi modellerinin geliştirilmesi için kendi tıp elemanlarının eğitimlerini ve bilgi artırımlarını ya da araştırmaları sağlamak üzere kaynak aktarımı planlamış ve ülke çapında yaklaşık 200 tane ruh sağlığı kliniği açılması planlanmış.

Eğitim bakanlığının okullarla ilişkili projeler yani biraz önce arkadaşımızın bahsettiği okullardaki -aslında çok kompakt olarak anlattı, eminim ki saatlerce anlatılacak şey vardır onun altında- o kadar şeyi burada bir cümle hâlinde yazmışlar “Okullarda bununla ilgili etkinliklerin yapılması” şeklinde ve daha da önemlisi, bölgesel ve sivil toplum örgütlerinin desteğini almışlar, sivil toplumun desteği olmaksızın bu işin yapılamayacağını düşünerek hep birlikte çalışıyorlar.

Kaynak aldığım metin 2017 yılında yazılmış bir metindi yani çok eski bir kaynak değil, bundan bir buçuk, iki sene önce yazılmış olan bir kaynak.

En son noktada söyledikleri şey, hâlâ başarıya ulaşamadıkları ancak yol katetmeye başladıkları çünkü iki farklı grup var; birisi yasaklamak diğeri aslında yasağın kaldırılması gerektiği, internet bağımlılığının alkol ya da uyuşturucu gibi bir bağımlılık olmadığına ilişkin, aynı zamanda üretimi de destekleyen bir şey olduğuna ilişkin yaklaşımı olan kişiler var.

Son üç slaytım bunlar. Kendi naçizane önerilerim yani bu işte birazcık kafa yorduğum için “Neler olsa daha iyi olur.” diye düşündüğüm şeyler bunlar.

Bir defa, gelecekteki sorunları öngörebilmek çok zor. 1996 yılında, bundan yirmi sene sonra böyle sorunlarımızın olabileceğini kestiremiyorduk.

Geçen sene, “drone”ların, yüz tanıma sistemiyle bizim ne yaptığımızı ne ettiğimizi bilebileceğini, bizi nasıl takip edebileceğini ya da nokta atış bizi zehirleyebileceğine ilişkin yani “Olmaz canım böyle şeyler.” derken, hele de ben “Uzay Yolu” falan gibi -iyice tarih öncesi diyeceğim- dizileri izlerken gördüğüm şeylerin gerçekleşebileceğine asla imkân vermezken, çok hızlı, çok beklenmedik ve çok bizleri şaşırtacak derecede hızlı bir değişim var.

Bizim kongrelerdeki toplantılarımızdan birinde bir hocamız -o da aynen sizin söylediğiniz gibi- dedi ki: “Okula cep telefonlarının girmesi yasaklansın.”

Cep telefonu bugün cebinizde değil. Benim telefonum burada, belki de sizin telefonunuz yanınızda ama, artık çocukların cep telefonları saatlerinde, çocukların cep telefonları gömleklerinin düğmesinde. Dolayısıyla, bunları yasaklayarak bir yere gidebilmek mümkün değil, onlar bizden fersah fersah önde gidiyorlar. Teknoloji çok hızlı ve kontrolsüz gidiyor. O yüzden, alınacak tedbirlerin böyle yasak ya da nokta atış, işte, “Şunu koyalım da bu sorun bitsin.”, “Bunu yapalım da bu sorun bitsin.” değil, sürekli kendini yenileyebilecek bir mekanizma, bir sistem olması gerektiğini düşünüyorum.

Bugün artık interneti kullanan Z kuşağı değil, A, B, C, D diye gitti, Z kuşağı bitti artık, bugün alfa kuşağı başladı. Bugün alfa kuşağı var ve alfa kuşağı CD’ye doğdu yani alfa kuşağı doğduktan sonra gelişmedi CD. Flash bellekler, “drone”lar, Facebook, Google, Twitter, bunların hepsine doğdu alfa kuşağı. Dolayısıyla, onlar bizden farklı bir şeyler ve ben, işin aslı, bizlerin korktuğu kadar da etkilenemediklerini düşünüyorum. Yani ben daha fazla etkilenebilecekleri varsayımıdayken, onlar çok daha iyi durumdalar diye düşünüyorum. Yani bu durumda daha fazla vaka beklerdim ben, bizim hastaneye daha fazla vaka başvurmamasını beklerdim; öyle değil. Dolayısıyla, belki kendi savunma sistemlerini de geliştirerek yaşıyorlar.

Aslında şuradan başlayayım: Erişkinle bu alanda yürünmeli, elbette erişkin yürüyecek, bizler yürüyeceğiz ama bu alanda çocuklarla yürümek gerekiyor, gençlerle yürümek gerekiyor. Yalnızca okullarda değil, burada da, bu Komisyonunda da aslında bu çocukların temsil ediliyor olması gerekiyor diye düşünüyorum. Keşke davet edilseler ve onlar anlatsalar kendilerini, ne beklediklerini.

Geçen seneki Dijital Oyunlar Kongresi’nin son oturumunda yaklaşık 8-9 tane, dijital oyun oynayan, sporcu olan, oyun yazar genç vardı, hepsi 18 yaş altındaydı. İnanın, hepimizin ufkunu açan o son konuşmalar oldu. Dedim ya biraz önce, yaklaşık 2 bin, 2.500 uluslararası makale vardı bu alanda, internet bağımlılığı alanında Mark Griffiths diye bir hoca vardı, o hoca da konuştu, o hiç o kadar etkileyici olmadı ama ne zamanki o çocuklar çıktılar, konuştular, hepimiz ağızımız açık dinledik onları. Dolayısıyla, mutlaka çocuklarla çalışılmalı. Zaten çocuk alanında, Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 12’nci maddesi mutlaka çocuk katılımını bu konuda önemser.

Diğer ülke deneyimlerinin önemli olduğunu düşünüyorum. Kore’nin dışında Almanya ve İngiltere’nin tedavi alanında geliştirdiği şeyler var, belki onlar deneyim olarak gözden geçirilebilir.

Mutlaka farklı bakanlıkların eş güdüm içinde çalışıyor olması lazım, bu, tek bir bakanlığın ya da bir iki bakanlığın yapabileceği bir şey değil.

Riskler ve sorunun yaygınlığına ilişkin çalışmalar yapılmalı. Spesifik tedavi yaklaşımları için araştırmalar yapılmalı, fonlar sağlanmalı ve biraz önce bahsettiğim gibi sivil toplumun desteği çok önemli, sektörün desteği çok önemli. Sektör desteklemezse bir şekilde baltalar ne yazık ki onun için sektörü de bu işin içine almak gerekiyor.

Oyunların derecelendirilmesi için -eminim daha önce söylendi- PEGI ve ESRB diye iki farklı derecelendirme sistemi var dijital oyunlarla ilgili. Bu derecelendirme sisteminin birisi Amerika'nın diğeri Avrupa'nın sistemi. Birisi birazcık daha muhafazakâr bir sistem ama sonuçta Türkiye'de ikisi de kullanılabilir. 2015 yılında, ilk kez Gençlik ve Spor Bakanlığı bu dijital oyunlarla ilgili bir yapılaşmayı sağlamak üzere bir toplantı yapmıştı ve o toplantıda gündeme gelmişti.

Benim bu alanda katıldığım her toplantıda herkesin dile getirdiği dijital oyun derecelendirme sisteminin Türkiye'de de olması gerektiği fakat 2019 Temmuz hâlâ aynı şeylerin gerekliliğini konuşuyoruz, çok konuşmak bile belki bazen işe yaramıyor.

Evet, belki de pek çok tekrar oldu ama fırsat verince bunları paylaşmadan edemedim.

Teşekkür ediyorum dikkatiniz için.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz Hocam.

Evet, sorusu olan üyemiz var mı?

Buyurun.

AHMET SORGUN (Konya) – Önce sunumunuz için teşekkür ederim Hocam.

Güney Kore'nin kendine özgü ölçekler geliştirdiğinden söz ettiniz. Türkiye'de, biz, kendimize özgü ölçekler geliştiremez miyiz? Uzaylılar gelip Türkiye'ye özgü bir ölçek geliştirecek değiller, herhâlde yasal ortamı lazımsa Türkiye Büyük Millet Meclisi ama bunun bilimsel ortamı da üniversitelerimiz veya bu alanda çalışan STK'ler yapacak. Yani burada neredeyiz? Böyle bir çalışma var mı?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Böyle çalışmalar yok ne yazık ki çünkü...

AHMET SORGUN (Konya) – Kim yapacak?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Biz yapacağız.

Burada, hiçbir şekilde kimseye bir dokundurma yok yani sözlerimin hepsi hem size hem bana ilişkin. Hepimizin elimizden geldiğince bu iş için elimizi bu taşın altına koymamız gerekiyor fakat iş yükümüz gerçekten çok fazla. Biraz önce arkadaşımız bahsetti yani belki de rehber öğretmenlerin aslında yapması gereken işler sizlere kalıyor. Rehber öğretmenlerin başka işler yapıyor olması gerekiyor. Sizin bu biraz önce verdiğiniz örneği gerçekleştiriyor olması lazım ya da ortak çalışmalar lazım ama bizler hep erişkin gibi düşündüğümüz için, gelişmeyi ve geliştirmeyi hep ikinci plana atıyoruz, elimizin altındakini kullanma eğiliminde oluyoruz. Çocuk gibi düşünebilmeye başlasak ya da bizim ortamlarımıza çocukları koysak, muhtemelen onlar çok daha hızlı çalışırlar yani sorumluluk bizde.

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Hocam, bu sözünü ettiğiniz çocukları dinleme meselesini, biz, yanlış hatırlamıyorsam ilk toplantımızda da gündemimize aldık, hatta ben orada şu örneği vermiştim, belki öğretmen arkadaşlarımız da bunu hatırlıyor olabilir. Bakanlığım döneminde, Talim ve Terbiye Kurulunun ders kitapları hazırlamayla ilgili süreçlerini bana anlatırlarken, kimlerle nasıl çalıştıklarını anlatıyorlar, herkes var ama o hazırlanacak kitapların tüketicisi olacak olan çocuklar yok. O güne kadar da hiç Talim ve Terbiye Kurulu bu kitapları kullanacak çocuklarla ilgili en azından bir fokus grup vesaire oluşturup, oradan birtakım geri dönüşlere göre redaksiyonlar yapmayı bile düşünmemişler. Bu, genellikle bizim devlet zihniyetimizde zaman zaman karşımıza çıkan bir aksaklıktır yani biz pek çok işimizi yukardan tebliğ ederek yapmayı veya yaptığımızı zannetmeyi alışkanlık hâline getirmişiz birçok alanda, bu da öyle.

Yalnız, burada şöyle bir sorunumuz var, o konuda siz de bize yardımcı olun lütfen.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL

– Tabii.

BAŞKAN – Şimdi, buraya çağıracağımız çocuklar, şöyle ya da böyle, hangi terminolojiyi kullanıyor olursanız olun, ister bağımlı ister aşırı kullanım vesaire ama her hâlükârda pejoratif bir sıfatla burada olacaklar.

Şimdi, o yaştaki çocukların bu şekilde dinlenmesi pedagojik olarak doğru mu tereddüdünü biz yaşıyoruz Komisyon olarak.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL

– Çocukları etiketleme adına bir kaygı.

BAŞKAN – Evet.

Hem çocukların etiketlenmesi hem de o yaştaki, o yaş grubundaki çocukların, böyle bir ortamda kendileriyle ilgili konuları konuşmalarının onlara ne tür psikolojik yükler yükleyeceğini bilemeyiz.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL

– İnanılmaz mutlu olurlar ve yani...

BAŞKAN – Yok, ben o kanıda değilim.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL

– Ufukları çok açık ve burayı çok farklı değerlendirebilirler.

Çok özür diliyorum, sözünüzü kestim, atari oynayan çocukların büyüdüğünde, aslında atari oynayan değil üreten çocuklar olduğundan bahsetmiştiniz.

BAŞKAN – Şimdi, bakın, bizim Ceza Muhakemesi Kanunu’nda da bununla ilgili yani çocukların tanık olarak dinlenmesi, hatta mağdur çocukların ifadelerinin alınmasıyla ilgili süreçler çok sıkı, uluslararası insan hakları ve çocuk hakları kuralları çerçevesinde çok rastgele yapılabilecek işler değildir.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL

– Tabii ki, tabii ki.

BAŞKAN – Dolayısıyla, biz o konuda çocukları hangi koşullarda, nasıl seçmeliyiz, onları hangi koşullarda dinlemeliyiz, bunun ne kadarını genel kamuoyuyla paylaşabiliriz gibi sorulara cevap bulduktan sonra bunun biçimine karar vereceğiz. Yoksa, dediğiniz doğru yani ben de şimdi o yaşta olsam, Büyük Millet Meclisi beni çağırса “Sen çok acayip oyun oynuyormuşsun, gel bakalım.” filan dese kendimi herhâlde dünya çapında bir “hacker” falan gibi hissedirim, bana gurur verir falan ama onun o duyguları daha sonra neye mal olur, onu biz bilemeyiz. Onun için, bunu biraz temkinli bir şekilde, usulüne uygun olarak yapmak istiyoruz ama uyarınıza teşekkür ederiz. Onu yapacağız, yapmamız da gerekir çünkü neticede konuştuğumuz sorunlar öncelikle onların sorunları.

Erol Bey, buyurun.

EROL KAVUNCU (Çorum) – Sayın Başkanım, hocamıza bu kapsamlı sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum.

Hocam, az önce sayın vekilim de ifade ettiler, İnternet bağımlılığıyla mücadele konusunda ilk ve en kapsamlı çalışmayı Güney Kore’nin yaptığını söylediniz. 8 bakanlık, 180 merkez gibi sayılar da verdiniz. Yani âdetâ devlet politikası hâline gelmiş ancak orada da adına İnternet bağımlılığı mı diyelim yoksa davranış bozukluğu mu diyelim çekincesi... Gene sektörel engellemelerin de bunu ciddi anlamda

baltaladığını söylediniz ama yani ilk ve önemli, kapsamlı bir çalışma Güney Kore’deyse sonuçları, çıktıları anlamında yani öncesi ve sonrasıyla -mücadeleden önce ve sonra noktasında- ölçülebilir bir çalışma var mıdır?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Benim okuduğum çalışmada öyle bir şey yoktu. Yani biz buna başladık, tartışmalardan bahsediyor yazı. Tartışmalar var, aileler bu işten çok memnun fakat henüz daha... Bir de bunlar böyle çok hızlı, bugünden yarına değişebilecek şeyler değil. Yeni gelen nesle ilişkin birtakım değişikliklerin olması bekleniyor. Ona ilişkin bir yazı okumadım yani bir şeylerin daha iyiye gittiğine ilişkin bir yazı okumadım ne yazık ki.

BAŞKAN – Şimdi, Erol Bey, onunla ilgili ben de bir not aldım. Hem bir öz eleştiri olsun kendimize dönük hem de bir öneri olsun diye söylüyorum: Şimdi, bizim Büyük Millet Meclisinde kurulan araştırma komisyonlarının genellikle yaptığı ve bence doğru olmayan işlerden bir tanesi de “Efendim, bu konu Kore’de nasıl yapılmış? Hadi gidelim, Kore’yi inceleyelim.” diye yurt dışı seyahatler icat etmektir. Biz Komisyon olarak bunu yapmayacağız siz de uygun görürseniz, böyle bir lüksümüz yok ama ben onun yerine, sizler de uygun görürseniz, Kore Büyükelçiliğiyle konuşup bu Ulusal Enformasyon Ajansından yetkili bir kişiyi -hocamızın da belki önereceği isimler olabilir- buraya davet edelim ve dinleyelim diyorum yani bir uzman oradan gelir...

EROL KAVUNCU (Çorum) – İsabet olur.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Çok güzel olur.

BAŞKAN – Kore Hükümetinin de böyle bir şeye çok sıcak bakacağını, tecrübelerini paylaşmakta çok istekli davranacağını zannediyorum. Onu da çağırır, dinleriz. Hatta, belki yapacağımız çalıştaya da oradan onların da katkılarını sağlamaya çalışırız. Bence dikkate alınması gereken bir tecrübe var orada. Aynı şekilde İngiltere ve Almanya’da da muhtemelen benzer şeyler vardır. Oralardan da bunları yapacağımız çalışmaya katacak şekilde düzenlemeler yaparız inşallah.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Büyükelçilikten ziyade, Kore’den bu çalışmanın, bu ekibin sorumlusu ya da...

BAŞKAN – Tabii. İşte, Kore Büyükelçiliği bize destek olursa orada... Yani bizim kendi büyükelçiliğimizi kastetmiyorum, Ankara’daki Kore Büyükelçisiyle görüşüp... Herhâlde onore olurlar onlar da yani Türkler bizden böyle bir şey istiyor diye; iyi olur.

Öğretmen arkadaşlarımızın hocamıza soracağı bir şey var mı?

YASEMİN KARAKAYABİLİM VE SANAT MERKEZİ BİLİM TEKNOLOJİLERİ ÖĞRETMENİ ESRA KIDIMAN DEMİRHAN – Ben şunu sormak istiyorum: Şimdi, bu, çocukla görüşmenin etik olup olmayacağı çünkü hani ne kadar zarar vereceği konusunda bir bulanık kaldık ya Hocam, bunu hani bir nitel çalışmayla kısa sürede çocuklarla derinlemesine görüşme yaparak...

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Odak grup görüşmesi yapılabilir. Çok rahatlıkla kendini ifade edebilecek çocuklar bunlar sonuçta. Hele de 15 yaş üzerindeki çocukları alırsanız eğer, yasal olarak da çocukların kendileriyle ilgili düşüncelerini ifade edebilmelerine hiçbir engel yok.

BAŞKAN – Arzu Hanım, buyurun.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Başkanım, sağ olun.

Değerli milletvekili arkadaşlarım ve kıymetli hocalarım, ben öncelikle çok teşekkür ediyorum sunumlarınız için.

Şimdi, bu çocuklarla ilgili aslında 2 grup var. Bir: Başarı öyküsü yazmış olan çocuklar. İki: Sorun olarak gördüğümüz, işte “teknoloji bağımlısı” olarak nitelendirdiğimiz, tedavi edilmesi gereken risk grubunda olan çocuklar.

Biz bu Araştırma Komisyonunu kurduktan sonra kendi teşkilatımızdan bir ilçe başkanımızın yakını benimle direkt temasa geçti, dedi ki: “Benim çocuğum teknoloji bağımlısı. Mümkünse eğer sizinle görüşmek istiyoruz, çocuğu da görüştürmek istiyoruz.”

Şimdi, burada, ben tabii ki Başkanımın dediğine katılıyorum, hani burada çocukların gelip kendilerini anlatmaları... Başarı öyküsü olanlar anlatsınlar çünkü teknoloji, evet, bir yere kadar tamam, hep bunu konuşuyoruz, olması da gerekiyor ama bir yerden sonra, hani devamındaki o zarar kısmını inceliyoruz biz aslında. Bizim ilgilendiğimiz kısım en çok da o kısım değil mi Başkanım? O açıdan, hani o çocuklarla belki bire bir... Ben kendi şahsım adına söyleyeyim, eğer öyle bir karar alırsak aileyle bire bir görüşüp, çocukla bire bir kendi evlerinde, ailenin de izniyle birlikte, konuşup bunu özel bir bilgiyle Komisyon Başkanımıza arz etmek ve böyle bir bilgi paylaşımında bulunmak özellikle o risk grubunda olanlarla ilgili yapılacak çalışmalara katkı sağlayacaktır diye düşünüyorum. Ben bunu önerebilirim.

Bir de her gelen, aslında her sunum yapan hocamıza benim sorduğum, hocalarımıza da sorduğum şeydu: Siz hem bir yandan teknolojiyi kullanma dersi veriyorsunuz hem de diğer yandan bunun sınırı neresi, işte burada durmamız gerekiyor, aile ve çocukların eğitimiyle ilgili işte psikolojik olarak yönlendirme, pedagojik olarak destekleme, ailenin yönlendirilmesi... Esas bence sınırın konulması gerektiği yer orada. Ondan sonra yaptırımlar giriyor devreye. İşte, İnternet ortamında çocukları bekleyen tehditler gibi, bunlarla ilgili yasal düzenlemeler ve bizim yapmamız gereken çalışmalar. Asıl en önemlisi o yani ben hep ona ısrar ediyorum, neresi o çizgi?

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL – O çizgi bizimle başlıyor, bizimle bitiyor aslında. Amerikan Pediatri Akademisinin bu konuyla ilgili yaptığı çalışmalardan sonra yazdığı bir makale var. Makale, çocukların 2 yaştan itibaren günde 2 saatten uzun süre ekrana maruz kalmamaları falan gibi, böyle hepimizin bildiği çok temel şeyleri söylüyor fakat beni çok etkileyen şey şu, diyor ki: “Siz ne yapıyorsunuz? Sen bir çocuk hekimi olarak ne kadar kullanıyorsun?” Eğer benim hasta muayene ederken yanımda cep telefonum varsa ve o muayene sırasında arada bir “bıt, bıt, bıt” bir şey yapıyorsam bu işin hiçbir anlamı yok. Ben o aileye ne dersem diyeyim...

ARZU ERDEM (İstanbul) – Hepimiz aslında bağımlıyız bu durumda.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Tabii.

Diyor ki o pediatri akademisi: “İlk önce siz kendinize bakın.” Biz kendimizi olması gerektiği noktaya çekemezsek... Yani sınır bizim.

BAŞKAN – Evet “Bal yeme.” demiş değil mi?

ARZU ERDEM (İstanbul) – Hocam, şu görüşme işi olur mu sizce, hani bu ailelerle?

BAŞKAN – Tabii, tabii, bence de çok uygun.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Buna bir karar verebilirsek, uygun görürseniz...

BAŞKAN – Bence de çok uygun bir yöntem olur yani tek tek bizlerin, Komisyon üyelerinin ve yine Komisyona belirlenmiş -eğer kabul ederlerse- öğretmenlerimizin, hocalarımızın, seçilmiş bazı gruplarla ister küçük, fokus gruplar hâlinde ister tek tek, bire bir görüşmeler hâlinde ailelerle bu görüşmeleri yapmasında fayda var. O formatı, o biçimi oturtabiliriz yani çok iyi bir öneri.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Onunla ilgili bir kural, bir çerçeve belirleyeceğiz değil mi o zaman?

BAŞKAN – Belirleriz, belirleriz.

Buyurun Sayın Sındır.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben size soru sorma hakkını kendimde görmüyorum çünkü sizin de diğer arkadaşların da sunumunu izleme şansım olmadı, sonuna yetiştim. Yoğun bir program geçiriyoruz, özür diliyorum, bir başka programım nedeniyle... Sayın Bakanım, sizlerden de özür diliyorum.

Soru değil de bu konuştuğumuz konular üzerine aklıma bir şey geldi. Geçenlerde Almanya’da çocuklar bir eylem yapıyordu. Bir video, bir görüntü vardı, gördünüz mü? Elleri dövizler, anne ve babalarını “Şu cep telefonlarınızı artık elinizden bırakın, bize zaman ayırın.” diye bayağı protesto edip yürüyüş yapmışlar. Bir okul herhâlde onu örgütlemiş. Tabii, o bayağı viral gibi yayıldı herkese, bana da geldi, sizlere de gelmiştir, gelmemişse gönderirim.

Bu Komisyonun, aslında, rapor üretmenin dışında... Tabii, raporda sonuç, öneriler de geliştirilecektir, özellikle kamu sorumlularına görevler de tevdi edilecektir mutlaka ama kamu spotu ve benzeri çalışmaların halkın bu konuda bilinçlendirilmesi yani çocukları karşımıza alıp sorunlarını onlar üzerinden ya da İnternet bağımlılığı ya da bilişim teknolojileri bağımlılığı meselesini çocukların psikolojik, sosyolojik durumları üzerinden değerlendirmenin ötesinde, onların velileri üzerinden, onların çevreleri üzerinden, çocuğun sosyal çevresinde onu etkileyen unsurlar üzerinden de mutlaka analiz etmek ve çözüm üretmek ve o hedef kitlelere de ulaşarak... Ki bunun, dediğim gibi, bir kamu spotu vesaire gibi bir çalışmayla hocalarımızın önerileri doğrultusunda, onların katkıları ve onların önderliğinde yapılması da çok faydalı olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Buyurun Ahmet Bey.

AHMET SORGUN (Konya) – Şimdi, sayın milletvekilimin konuşması üzerine bir şeye dikkat çekmemiz gerekiyor. Hakikaten, bu 10’uncu toplantımıza kadar bütün toplantılarımızda büyük oranda bu, hep çocuklar üzerinden -tabiri caizse yeni nesil alfa nesli diyoruz- yürütülüyor ama Komisyonun görevinde çocuklar yok, bilişim teknolojileri bağımlılığı var. O bakımdan, bunu sadece çocuklar üzerinden yürütmemiz de hakikaten -ki bugüne kadarki algı biraz da böyle- haksızlık olur. Ön teker nereden giderse arka teker de oradan gider yani o bakımdan...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben öyle bir şey söylemedim.

AHMET SORGUN (Konya) – ...çok önemli bir şey söylediniz, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sizi destek babında söyledi.

AHMET SORGUN (Konya) – Sizi destek babında söyledim, bunu bize hatırlatmış oldunuz. Sunucularımız da hocalarımız da daha çok... Belki daha fazla onlar bu riske muhatap ama biz bu yaşta ne kadarsak onlar onu katlayarak yapıyor. Onun için, önce kendimize bakmamız gerekiyor.

Bunun için de teşekkür ederim Kamil Bey, Komisyonun görevi herkes için

BAŞKAN – Sadece çocuklar yok, evet.

Teşekkür ediyorum.

Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Burcu Yılmaz’a, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni Sayın Esra Kızıman Demirhan’a, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni Sayın Serhat Kağan Şahin’e, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dahili Tıp Bilimleri Bölümü hocalarından Profesör Doktor Betül Ulukol’a bugün Komisyonumuza sundukları bilgiler için, bizimle paylaştıkları deneyimler için Komisyonumuz adına çok teşekkür ediyorum. İnşallah nihai raporumuzda sizin önerilerinizi, katkılarınızı da biz değerlendireceğiz ama ondan önemlisi, biraz önce arkadaşlarımızın da söylediği gibi, Komisyon olarak yürüteceğimiz bazı faaliyetlerde de sizden yardım ve destek isteyeceğiz. Sizin de buna katkıda bulunacağımızdan eminim. Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Komisyon üyesi arkadaşlarıma, basınımıza, uzman arkadaşlarımıza ayrıca çok teşekkür ediyorum.

Belki Meclis bu hafta sonu itibarıyla tatile girebilir. Tatile girmesi hâlinde biz çalışmalarımıza Meclis açıldıktan sonra devam edeceğiz ama tabii, her birimiz bu arada dersimizi çalışmaya devam edeceğiz. Belki aldığımız sunumların değerlendirmesini yapmak için de bu tatil iyi bir fırsat oluşturur. Daha sonra, Meclisin açılmasıyla birlikte uzatmalı olarak Komisyonumuz çalışmaya devam edecek.

Tekrar çok teşekkür ediyorum, eğer tatile girersek de iyi tatiller diliyorum.

Kapanma Saati: 15.16

